

Posudek bakalářské práce Anny Remešové
Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav pro dějiny umění
Vedoucí práce Prof. PhDr. Vojtěch Lahoda CSc.

Práce *Institucionální kritika a její projevy ve vybraných dílech českého a slovenského umění* se zabývá vznikem, vývojem a následnou aplikací diskurzu institucionální kritiky v českém a slovenském prostředí. V první části se autorka věnuje vzniku instituce muzea a galerie, zevrubně popisuje historii dvou českých institucí – Národního muzea a Národní galerie. Následuje stručný přehled anglo-americké teorie pracující s institucionální definicí umění a nástin geneze institucionální kritiky, její historických kořenů a analýzu příkladů z umění 60. a 70. let. Poslední část práce se zaměřuje na česko-slovenský kontext a příklady institucionální kritiky v díle Dominika Langa a Romana Ondáka.

Autorka v práci čerpá částečně z anglo-americké literatury, k níž měla přístup na zahraniční stáži. Vzhledem k tomu, o jak etablované téma se jedná, však citovaných zdrojů reflektujících současnou teoretickou reflexi tématu není mnoho a některé zásadní zcela chybí (John C. Welchman (ed.), *Institutional Critique and After* (2006)). Co v přehledu vývoje i. k. zcela chybí je zhodnocení vlivu feminismu a post-koloniální teorie na institucionální kritiku.

Těžiště práce by mělo spočívat v aplikaci teorie institucionální kritiky na české prostředí. Zde však autorka záměrně vybírá jen dva představitele, což odůvodňuje problematickým tvrzením, že Lang a Ondák jsou jedinými představiteli institucionální kritiky v našem kontextu (s. 49). Pokud však chápeme institucionální kritiku jako širokou škálu strategií zkoumajících ideologické, sociální a ekonomické funkce uměleckého trhu, muzejních institucí, mechanismů produkce, prezentace a prodeje umění, jeho patronů, kurátorů, galeristů atd., nelze si nepovšimnout absence dalších lokálních příkladů (výstava 281 m²; Alvaer a Grosseová: *Reprezentace národa*, *Transkultura*; Rafani: *Na okraji jámy*, Guma Guar: *magazín Bien2ale*, intervence na výstavě 30% OFF a projekt skupiny Milan Knížák: *Podivný kelt*, Richard Wiesner: *Natírání loga Národní galerie*; Václav Magid: *Místo pro projekt*; Viktor Frešo: *Ďakujeme za všetko*, *Reakce*; Anetta Mona Chişa, Lucia Tkáčová: *Dialektika Subjekce*, *How to Make a Revolution*; v neposlední řadě akce spojené s iniciativou *Mánes umělcům*). Obecně v práci chybí takové tendence, které ve stylu Hanse Haackeho instituci umění otevřeně politizují.

Autorka hledá odpověď na otázku, proč nebyla institucionální kritika západního typu představitelná v podmínkách normalizace a reálného socialismu. Správně konstatuje, že v této době chyběly v socialistickém Československu komerční institucionální struktury, s jejichž kritickou analýzou je institucionální kritika především spojená. Nelze se však ztotožnit s jejím názorem, že by si o nekomerční povaze neoficiálního umění mohl „Západ nechat leda tak zdát,“ nebo že by umělci tvořili „jen na základě vlastní potřeby“, „mimo jakékoli struktury uměleckého světa,“ aniž by jejich imaginaci ovlivnilo „místo“ nebo „pravidla.“ (s. 37)

Autorka dospívá k závěru, že institucionální kritika v českém a slovenském umění nastupuje na scénu až na konci 90. let. Sice konstatuje, že i v českém kontextu najdeme i dřívější příklady místně specifického umění vznikající mimo galerijní prostředí (např. akce Malostranské dvorky, nebo Mutějovická chmelnice), ale přitom zdůrazňuje, že tyto výstavy nevypovídaly ani tak o „skrytých a normalizujících strukturách galerijních institucí, jako spíše o nesvobodných pravidlech ve vystavování a kurátorování.“ Nabízí se tedy otázka, zda právě v tomto smyslu nelze uvažovat o specifické normalizační verzi institucionální kritiky.

Jako nadbytečné se vzhledem k zaměření práce jeví úvodní kapitoly, které postihují historii vzniku muzea jen velmi povrchním způsobem, stejně jako kapitoly věnované peripetiím provázejícím vznik Národního muzea a Národní galerie, které nejsou nijak zásadně provázány s druhou částí zaměřenou přímo na institucionální kritiku. Jako relevantní se jeví téma *Veletržního paláce* zmiňované v závěru kapitoly, ale i zde chybí argumentační propojení s kontext-specifickou podobou institucionální kritiky v českém prostředí.

Přes výše uvedené výtky práce splňuje formální požadavky a je způsobilá k ústní obhajobě.

V Praze dne 24.5. 2014, Mgr. Zuzana Štefková Ph.D.

